

LA MONOPOLITZACIÓ PERJUDICA L'OBRA DE CARNER

TEMPS ERA TEMPS

Què passa amb l'obra de Josep Carner?

ALBERT MANENT

El 1992 el professor Jaume Coll, de la Universitat de Barcelona, va publicar una edició, crítica i revisada, de la *Poesia* (1957) de Josep Carner. Amb estudis o altres edicions Coll ha demostrat el seu profund coneixement de l'obra carneriana, però el seu afany de monopolitzar el poeta l'ha dut a extrems increïbles. Per exemple, bloquejar edicions o reedicions de poesia i de prosa. Així, després d'un plet, dut fèrrimament per un bufet d'advocats, Quaderns Crema, editor de *Poesia*, i seguint l'orientació del contracte, que havia publicat tres volums solts, entre ells *El cor quiet*, va haver de retirar-los del mercat per decisió judicial i de Jaume Coll. El professor Rosend Arqués volia editar unes versions carnerianes de Leopardi i ha trobat el veto de Coll. Jaume Subirana en una bella antologia de nadalles, molt recent, ha hagut de prescindir de Carner perquè Coll pretenia que hi publicqués una balada en la versió dels anys vint, no la revisada per Carner. *En els tròpics*, a cura de Joan de Déu Domènech, que són textos escrits des de Costa Rica, ha trobat molts entrebancs perquè Jaume Coll es negava que hi publicqués cap poema. L'autor els posà al pròleg. Quan el professor Jaume Aulet publicà els *Sonets* de Carner, Coll li discutí l'anotació dels textos. No vull avorir el lector amb algun altre exemple similar.

COMITÈ EDITORIAL

El 1995 Jaume Coll i Salvador Oliva, per indicació de Françoise Carner de Mateo, néta del poeta, que viu a Mèxic, em van convidar a formar part del comitè editorial de les obres completes. El projecte que em va ensenyar Jaume Coll era inviàble entre altres raons perquè hi incorporava les traduccions que havia fet el poeta i alguna traducció d'obra seva al francès, en la qual havia intervingut. Els volums no s'haurien acabat mai. Després va reduir el projecte però va fixar un criteri filològic i cronològic que, si es mantingués, farien dels volums d'obres completes una edició anticomercial i indigesta. Inicialment el professor Coll, amb bon criteri, vol reproduir cronològicament

El prolífic poeta, narrador i assagista Josep Carner

les primeres edicions de la poesia i de la prosa de Carner, però la resta s'ha de publicar, escriu, amb "la seqüència cronològica de tots els poemes a diaris, revistes, a certàmens literaris o encapçalaments de llibres d'altres escriptors i seqüència cronològica de tots els poemes inèdits". Carner mai no ho hauria fet perquè en una carta a Cruzet, el seu editor, des de Brussel·les li deia que, si tornés a Catalunya, intentaria aplegar reculls "diversos i representatius". Mort Carner, han sortit volums com ara *El reialme de la poesia* (de crítica i assaig), *Prosa d'exili* i *Del Pròxim Orient* (sobre l'estada al Líban). Segons Coll, es podrien mantenir aquests volums en edicions de divulgació, però quedarien dissolts en el magma caòtic dels més de dos mil textos en prosa. La meua proposta, que Coll no va ac-

El criteri cronològic és de cara als erudits, però gens mengívol per al lector culte

ceptar mai, era que tant de la prosa com de la poesia caldria fer-ne reculls temàtics o *alats*, suggestius per al lector, amb títols trets d'algun article o vers carnerià. L'objecció fou que molts articles tenen més d'un tema, però això ja passava en volums que va aplegar Carner en vida i són ben característics. El Dr. Jordi Rubió diu a *Il·lustració i Renaixença* (obres completes, pàg. 225): "La cronologia és un bon recurs de classificació, però d'ordinari no explica res".

Recordo que l'edició de la poesia completa de Guerau de Liost s'encetava amb *Primeres poesies*, provatures interessants per als erudits. Però hi va haver qui va protestar i la segona edició comença ja amb *La muntanya d'ametistes* i els versos juvenils hi són, però en apèndix. Un criteri semblant caldria emprar per a l'obra poètica i en prosa de Carner per no enfarfegar i desorientar el lector. Això no treu que en cada volum d'*opera omnia* hi hagués al final una cronologia en lletra ben menuda per als filòlegs i erudits. D'altra banda, tot i que no hi ha gaires manuscrits complets i és pintoresc voler fer edicions crítiques d'articles de premsa, les obres completes caldria que fossin anotades amb rigor, però sense obsessionar-se amb les variants.

Així, doncs, el criteri cro-

nològic és de cara als erudits, però gens mengívol per al lector culte i ja no diguem per al qui s'hi inicia. I molt onerós per a qualsevol editor que no sigui un mecenes a l'americana. L'obra completa es convertiria així en un mausoleu marmori, gens llegidor i anticomercial. El 1995 vaig dir a Coll i Oliva que no volia formar part del comitè editorial i el 1998 vaig dimitir per carta a la néta del poeta.

EN PERJUDICI DE CARNER

Aquestes actituds perjudiquen l'obra de Josep Carner. No hi ha edicions a l'abast per culpa de l'actitud de burro del professor Coll; els investigadors abandonen o arraconen les edicions i fins els estudis de Carner perquè no volen trobar-se amb un plet entre cap i coll. Es tracta d'un terreny vedat i minat. I per tant Carner cada dia és més desconegut.

Mentrestant, en sis anys, amb el professor Jaume Medina i una vintena de col·laboradors, hem publicat quatre volums de l'epistolari carnerià amb quasi dues mil planes.

Esperem que algun dia, tant en Jaume Coll com els hereus de Carner s'adonaran que el monopoli d'un autor du a l'ofec i que fer de políctia literari no és un ofici entenedridor, com diria el mateix Carner.

Els llibres són contagiosos

VÍCTOR ALBA

Tenia una amiga que en acabar la carrera no trobava feina i, per fi, aconseguí un lloc en una agència de publicitat. Al cap d'un temps, m'anuncià tota cofoia: "Ja sóc creativa".

Què volia dir? Que havia quedat prenyada i ho deixava entendre orgullosa? O bé que havia començat a escriure poesia o una novel·la? Preguntant, m'ho va aclarir: a les agències de publicitat anomenen *creatives* els que s'inventen les breus històries que serveixen per fer venir ganades de beure una determinada marca de refresc o de comprar una determinada marca d'automòbil.

He vist alguns anuncis entenedridors, com el del gos que se'n va de casa perquè el noi que és el seu amo queda enganxat a la tele i ja no li fa cas. Altres fan xerricar de dents, com el que ens presenta una vella que no té prou alè per apagar les espelmes del seu pastís d'aniversari i el seu nét, per no impacientar-se, es refugia en un got de cervesa marca... bé, la que sigui.

Aquests creatius deuen tenir una idea molt especial de la gent, del possible seduit o seduïda. Us heu fixat en els anuncis que ens presenten nous mobles? Sales sense ni un llibre, tauletes de nit sense la novel·la que fa companyia fins que s'acliquen els ulls, taules amb copes i ampolles però cap revista ni llibre. El mateix en els anuncis de pisos: la càmera recorre tots els racons i no es veu un llibre. Ni tan sols un de cuina al costat dels fogons.

O els creatius es pensen que els seus possibles seduïts -o clients- són uns saberuts que ja no necessiten llibres, o es pensen que... Deixem-ho córrer. Però, això sí, no deixaré de preguntar-me si aquests creatius no llegeixen i, si ho fan, on posen els llibres, o si a casa seva els prestatges serveixen només per a posar-hi figures i trofeus, però no volums de lletra impresa.

És una llàstima. Sense cap despesa extra -si volen els deixaré llibres de la meua biblioteca, i de franc!- podrien ajudar a facilitar la tasca dels mestres, acostumant els menuts a veure llibres a les cases de la tele, i podrien ajudar les editorials acostumant els espectadors dels anuncis a pensar que no hi ha cap casa que sigui realment acabada si no s'hi veuen llibres que vessen dels armaris i que fan costat a les ampolles damunt les taules.

Potser alguna agència s'enutjarà que escrigui tot això i s'ho prendrà com un retret. Jo més aviat voldria que ho vegés com un estímul perquè, a la vegada que procura suscitar el desig de comprar productes, se sentís com una mena d'ONG domèstica pel consum de la lectura.

Imaginem aquests creatius el dia que tinguessin de client un editor i els demanés que li fessin anuncis dels seus llibres.

És de dordre aquesta indiferència, perquè veure llibres fa entrar ganades de tenir-ne, veure qui en llegeix fa sentir ganades de llegir-ne. Els llibres, en certa manera, són contagiosos.

M'explico?